

**Larry R. Squire, Eric R. Kandel. *Gedächtnis. Die Natur des Erinnerns.*
Heidelberg: Spektrum Akademischer Verlag, 2009. 240 s. 2. vydání.**

ISBN 978-3-8274-2120-3

Z anglického originálu (*Memory - From Mind to Molecules*. Greenwood Village: Roberts and Company Publishers, 2009) přeložila do němčiny Monika Niehaus.

Autoři mají ve vědeckém světě vysoké renomé. První autor, [L. R. Squire](#), je psychobiolog, jehož práce můžeme sledovat od osmdesátých let. Je profesorem psychiatrie, neurověd a psychologie na Kalifornské univerzitě v San Diegu, autor monografie *Memory and Brain*. Odkazy na jeho teoretické práce a na jeho četné empirické výzkumy najdeme v každé současné vysokoškolské učebnici psychologie v kapitole o paměti (viz R. L. Atkinson et al., R. Sternberg, M. W. Eysenck a M. T. Keane ad.), kde se pojednává o modelech paměti a výzkumných metodách, o rozdílných mechanismech krátkodobé a dlouhodobé paměti, o explicitní a implicitní paměti, o vymezení deklarativních a nedeklarativních znalostí. V syntetickém podání jsou tyto oblasti zahrnuty v této knize. Druhý autor, [E. R. Kandel](#), založil Centrum pro neurobiologii a chování ([Center for Neurobiology and Behavior, Columbia University](#)). V tématech jeho výzkumů najdeme také habituaci u měkkýšů. V roce 2000 spolu s A. Calssonem a P. Greengardem získal Nobelovu cenu za fyziologii a medicínu. Je čestným občanem Vídně, odkud pochází. Širší veřejnosti je známý autobiografií *Auf der Suche nach dem Gedächtnis*.

Vydání této monografie zrcadlí názor autorů, že je načase zpracovat téma paměti v celé jeho šíři - od psychiky až po molekuly. První i poslední kapitoly zpracovali oba autoři společně. Nicméně také ostatní kapitoly nesou stopy společných diskuzí. Eric Kandel zpracoval kapitoly 2, 3, 6, 7, vztahující se k buňkám a k molekulárním paměťovým mechanismům, Larry Squire pak kapitoly 4, 5, 8, 9, pojednávající o kognici a mozkových systémech. V tomto autorském tandemu je oprávněně na prvním místě Squire, a to pro rozsah svých teorií a empirických výzkumů paměti člověka.

Výchozí otázky jsou formulovány velmi srozumitelně: Které procesy v mozku rozhodují o tom, zda něco podržíme v paměti na dlouhou dobu? Jsou obsahy paměti uloženy na určitém místě v mozku? Jak spolehlivé jsou naše vzpomínky? Proč a jak vymizí? Proč je nutné s přibývajícím věkem stále více bojovat s problémy paměti? Jak city ovlivňují naši paměť? Existují nevědomé vzpomínky? Odpovědi na tyto otázky a řadu dalších poznatků, opírajících se o výzkumy v dobře vybavených laboratořích, najdeme v jednotlivých kapitolách: (1) Od duševna k molekule. (2) Modulovatelné synapsy pro nedeklarativní paměť. (3) Molekuly pro krátkodobou paměť. (4) Deklarativní paměť. (5) Mozkové systémy pro deklarativní paměť. (6) Synaptický mechanismus retence v deklarativní paměti. (7) Od krátkodobé paměti k dlouhodobé paměti. (8) Priming. Percepční učení a emocionální učení. (9) Paměť pro dovednosti, návyky a podmíněné reakce. (10) Paměť a biologická báze individuality.

K nejpozoruhodnějším objevům, o nichž autoři referují, patří existence multiplikačních paměťových systémů, které vzájemně rozdělují "tíži" pamatování; například jeden systém je příslušný pro skutečnosti a minulé zkušenosti, jiný pro strategie vnímání a pohybů.

Text provázejí dokonalé barevné grafy, vesměs s velmi rozsáhlými popisy; milé je připojení neobvyklých moderních maleb, některé dokreslují text, jiné provokují. Tak Roy Lichtenstein (1923-1997) ve stylu pop-artu paroduje současnou kulturu formou komiksových figur; jeho ilustrace byla převzata také na obal knihy. Autoři nezahlcují knihu

celými stranami referencí, ale úsporně vybrané důležité publikace přiděluji ke každé z deseti kapitol. Příkladně velmi podrobné jsou naproti tomu údaje o zdrojích převzatých ilustrací. Je pozoruhodné, že kniha vychází v roce amerického vydání současně také v německém překladu. Jestliže je v některých překladech zahraničních publikací do češtiny patrná snaha stůj co stůj přeložit všechny termíny (ne vždy adekvátně), v německém překladu jsou některé termíny ponechány v angličtině (například systémy second-messenger, timing, priming, efekt mere-exposure).

Celkově: Je to kniha, kterou je radost číst. Autoři vytvořili mistrnou syntézu poznatků o tom, jak si pamatujeme a jak zapomínáme. Lze říci, že teoretický přístup a způsob řešení problémů v této monografii o paměti je prototypem konvergence psychologie a biologie.

Prof. PhDr. Josef Švancara
Filozofická fakulta Masarykovy univerzity
v Brně

Švancara, J. (2009). Larry R. Squire, Eric R. Kandel. Gedächtnis. Die Natur des Erinnerns [recenze]. *E-psychologie* [online], 3(4), 94-95 [cit. vložít datum citování]. Dostupný z WWW: <<http://e-psycholog.eu/pdf/svancara-rec.pdf>>. ISSN 1802-8853.